

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.6.2022 г.
COM(2022) 316 final

ANNEX

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

**Предложение за препоръка на Съвета
относно „Пътища към успеха в училище“**

{SWD(2022) 176 final}

ПРИЛОЖЕНИЕ

Рамка на политиката относно успеха в училище

Настоящата рамка на политиката е свързана с повишаване на успеха в училище за всички учещи, независимо от личните им характеристики, семейния, културния и социално-икономическия им произход. В нея се определят ключови условия и мерки, насочени към намаляване на преждевременното напускане на системата на образованието и слабите резултати при овладяването на основни умения. Тя се основава на широк и всеобхватен подход към успеха в училище, който не се отнася само до учебните резултати, а взема предвид и елементи като личностното, социалното и емоционалното развитие и благополучието на учещите в училище. В нея са очертани някои основни условия (точки 1 и 2) и набор от действия, които трябва да бъдат изпълнени на равнището на училището и на системно равнище.

- (1) Стремешът към успех в училище за всички учещи, независимо от техните лични характеристики, семейния, културния и социално-икономическия им произход, изисква **интегрирана и всеобхватна стратегия за успех в училище** на съответното равнище на политиката (национално, регионално, местно), в съответствие със структурата на системата на образование и обучение. Стратегията включва по-специално:
 - а) осигуряване на координация с различни области на политиката (като здравеопазване, социални услуги, заетост, жилищно настаняване, правосъдие, приобщаване на бежанците и другите мигранти, недискриминация) и създаване на устойчиво сътрудничество между различните нива на управление на системата на образование и обучение, както и систематичен диалог с всички заинтересовани страни (включително учещи, родители, семейства и тези, които представляват възгледите на маргинализираните групи) от етапа на проектиране до изпълнението и оценката;
 - б) наличие на балансиран, последователен и координиран набор от мерки на политиката, съчетаващи предотвратяване, интервенция и компенсиране, със силен акцент върху действията за предотвратяване и интервенция;
 - в) интегриране на национални, регионални и местни стратегически подходи (според случая) за предотвратяване на преждевременното напускане на системата на образованието и обучението с подходи, насочени към насърчаване на основните умения, справяне с тормоза и кибертормоза (включително тормоза, основан на пола, и сексуалния тормоз) и подпомагане на благополучието;
 - г) систематично съчетаване в приобщаващи условия на универсални мерки, обхващащи цялостната училищна система, за всички учещи с целеви мерки за някои учещи или групи от учещи, които имат сходни нужди или са изложени на умерен риск, и по-индивидуални мерки за учещи с комплексни или хронични нужди и изложени на най-висок риск;
 - д) обръщане на специално внимание на децата и младите хора, изложени на риск от попадане в неравностойно положение или на риск от дискриминация, гарантиране на междусекторен подход и включване на подходящи мерки за рисковите групи, като например деца в неравностойно социално-икономическо положение, с мигрантски или ромски произход, бежанци, учещи с видими и невидими увреждания,

включително дългосрочни физически, психични, интелектуални или сетивни увреждания, деца със специални образователни потребности или проблеми с психичното здраве;

- е) обръщане на внимание на идентифицирането на неравнопоставеност между половете в образованието и обучението, включително чрез засилено наблюдение на резултатите на момчетата и момичетата, и предприемане на конкретни действия, ако е необходимо;
- ж) обосноваване на факти на базата на солидни системи за събиране на данни и наблюдение (вж. точка 2 по-долу) и подкрепа от най-новите количествени и качествени изследвания, като се вземат предвид практиките и инструментите, за които е доказано, че могат да помогнат на всички учещи да постигнат успех в образованието. Това включва черпене на вдъхновение от ресурсите, предоставени на европейско равнище, като например Европейския инструментариум за училищата¹, сборника с вдъхновяващи практики във връзка с приобщаващо и гражданско образование² и инструментариума за ПОО за справяне с преждевременното напускане на училище³ и Описанието на системите и практиките за ориентиране през целия живот на Европейския център за развитие на професионалното обучение⁴;
- з) разпределяне на пропорционални ресурси, включително използването на национални средства и средства от ЕС, както и друга подкрепа за реформи и инвестиции в образователни инструменти, инфраструктура и педагогика (по-конкретно „Еразъм+“, Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, програмата „Цифрова Европа“, „Хоризонт Европа“, Инструмента за техническа подкрепа, фонда „Убежище, миграция и интеграция“, схемата за финансиране „Механизъм за свързване на Европа (CEF2)“);
- и) предвиждане на план за изпълнение с ясни цели и етапи, план за наблюдение и оценка и създаване на координационен механизъм или структура на равнище, подходящо за националните условия, с цел улесняване на сътрудничеството, подпомагане на изпълнението и осигуряване на възможност за наблюдение, оценка и преглед на политиката.

(2) За да бъде ефективна, една интегрирана стратегия следва да се основава на надеждни **системи за събиране на данни и за наблюдение**, които следва:

- а) да създават възможност за анализ на всички равнища на политиката (национално, регионално и местно) на обхвата, честотата и възможните причини за слабия успех и преждевременното напускане на системата на образованието и обучението, включително чрез събиране на мненията на маргинализираните учещи и семейства;

¹ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools.htm>

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2edab132-7fbe-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving>

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices>

- б) да се използват за разработване и насочване на политики, за наблюдение на изпълнението и за оценка на ефективността и ефикасността на приетите мерки;
- в) да създават възможност за ранно откриване и идентифициране на учещи в риск или на тези, които преждевременно са напуснали системата на образованието и обучението, за да се осигури навременна и подходяща подкрепа, без да се поставят етикети или да се заклеят тези учещи;
- г) да осигуряват основата за разработване на ефективни насоки и подкрепа за училищата.

В идеалния случай данните и информацията следва да обхващат всички равнища (образование и грижи в ранна детска възраст, начално образование, основно образование, средно образование) и видове образование и обучение, да са достъпни на различни равнища на политиката и да са съобразени със законодателството в областта на защитата на личните данни. Според случая следва да се събира количествена и качествена информация с висока степен на разбивка (например за пол, социално-икономически произход, мигрантски произход, роми и регионални различия), както и по отношение на широк кръг фактори, които имат отрицателно или положително въздействие върху учебните резултати (като например участие в образование и грижи в ранна детска възраст, посещаване, ангажираност в учебния процес, усвояване на основни умения, благополучие в училище, психично здраве, чувство на принадлежност, поведенчески проблеми, преживявания, свързани с дискриминация и др.).

- (3) За да се подпомогнат **учещите**, бяха набелязани следните добри практики, чието успешно прилагане зависи от ангажираността на всички съответни участници (независимо дали става въпрос за директори на училища, учители, обучители, или друг подходящ персонал) на национално, регионално, местно и училищно равнище, в съответствие със структурата на системата за образование и обучение:

Мерки за предотвратяване

- а) Ранно установяване на проблеми в развитието, езикови компетентности и специални образователни потребности, включително на социални и емоционални трудности, както и ранно откриване на учещи, застрашени от изоставане и отпадане, като същевременно се избягват поставянето на етикети и заклеянето.
- б) Разработване на учебни програми, които са ориентирани към учещите и се основават на приобщаващи педагогически методи, насочени към изграждането на отношения, и създават възможност за разнообразни и персонализирани форми на преподаване и учене. При необходимост следва да се обмисли съвместното създаване на учебни материали с деца и младежи, по-специално по отношение на ресурсите за предотвратяване на тормоза, обучение за социални и емоционални умения, разрешаване на конфликти и преодоляване на предразсъдъците.
- в) Включване на обучението за социални и емоционални умения, предотвратяването на тормоза, психичното и физическото здраве в учебните програми — от образованието и грижите в ранна детска възраст до средното образование и обучение.

- г) Укрепване на компетентността по езика(-ците) на обучение, като същевременно се оценява и подкрепя езиковото многообразие на учещите като педагогически ресурс за по-нататъшно учене и образователни постижения. Това може да включва например оценка на предварителните езикови умения; силна подкрепа на майчиния език и на езика на обучение на учещия; достъп до обучение на майчиния език; механизми за подпомагане на прехода между приемните и общообразователните класове на различните равнища на образование.
- д) По-конкретно да се подкрепи усвояването на езика на обучение от бежанците и новопристигналите мигранти чрез интегриране в общообразователните класове и учебни програми на ранен етап, с допълнителна индивидуална подкрепа, предоставяна на подходящо ниво, за да се ускорят социалното и академичното обучение. Ключова роля могат да изиграят и непрекъснати достъп до езикова и учебна подкрепа и професионално ориентиране, както и ангажираността на родителите и межкултурното образование.
- е) Насърчаване на педагогически подходи, които са интерактивни и основани на опита, за да се изградят самостоятелност и отговорност в учещите в процеса на учене и да им се даде възможност да участват активно в изграждането на своите компетентности. Такива подходи могат да включват възможности за смесено обучение (включително цифрови ресурси, достъп до библиотеки, лаборатории, музеи, читалища и природата), като се вземат предвид нуждите на учещите с увреждания, гъвкава и хетерогенна организация на учебното време и среда, трансдисциплинарно преподаване и учене, съвместно учене и подкрепа от връстници, както и използване на помощни технологии за учещите с увреждания.
- ж) Насърчаване на практики за оценяване, които отразяват и подпомагат личните потребности и пътища за учене, по-специално чрез широко използване на формиращо и непрекъснато оценяване и чрез комбиниране на множество цифрови и нецифрови форми и инструменти (напр. портфолио, партньорска оценка и самооценка), които са приобщаващи, съобразени с културните особености и насърчаващи участието.

Мерки за интервенция

- з) Осигуряване на рамки в училищата, предлагащи целева подкрепа на всички учещи, които срещат трудности в ученето или са изложени на риск от слаби резултати, чрез мултидисциплинарен и екипен подход (напр. схеми за наставничество, включително наставничество от връстници; мобилизиране на персонал за подкрепа, допълнително време за учене през учебната година и/или през ваканциите; достъп до допълнителни учебни среди).
- и) В рамките на приобщаваща и достъпна среда предлагане на засилена индивидуална подкрепа за учещи с многостранни комплексни потребности, включително социални, емоционални и психични (например индивидуално наставничество, индивидуални планове за обучение, интервенции от специалисти по емоционално консултиране,

психотерапевтични интервенции, мултидисциплинарни екипи, подкрепа за семействата).

- й) Предоставяне на решения на училищно равнище или в партньорство с други участници за учещи, които изпитват затруднения при посрещане на основните си нужди поради социално-икономическия си произход (например липса на учебни материали, затруднения, свързани с транспорта, глад, недостиг на храна и сън).
- к) Осигуряване на схеми за целева финансова подкрепа на учещи в неравностойно положение, за да се улеснят преминаването им към средно и висше образование и обучение и тяхното успешно завършване на средно образование, което води до получаване на съответните квалификации.
- л) Осигуряване на механизми за финансиране на бежанците и новопристигналите учещи мигранти, за да се гарантират достъп до обучение или подготвителни класове, когато е необходимо, и безпроблемно навлизане в системата на образованието и обучението на всички равнища.

Комбиниран мерки за интервенция/компенсиране:

- м) Осигуряване на социална и емоционална подкрепа на учещите, особено на тези, които са преминали през неблагоприятни детски преживявания, травми и сериозни социални или емоционални проблеми, възпрепятстващи тяхната ангажираност в училище. Това би могло да включва засилване на ролята на съветниците и наставниците сред персонала, улесняване на достъпа на учениците до специалисти и услуги по психично здраве в училищата и във връзка с тях, както и ранна интервенция за жертвите на тормоз и тези, които причиняват тормоз. Изграждане на подкрепа от връстниците и общността за предотвратяване на тормоза/кибертормоза и справяне с всички форми на дискриминация.
- н) Осигуряване на достъп до справедлива, ефективна и адекватна подкрепа за бежанците и новопристигналите мигранти, включително социална и емоционална подкрепа, която да им помогне да преодолеят предизвикателствата, свързани с посттравматичния стрес, миграцията или интеграцията. По-специално социалната и емоционалната подкрепа следва да бъдат включени в по-широка и междусекторна схема, за да се вземат предвид всички техни специфични нужди, в сътрудничество със социалните и здравните служби, агенциите за психично здраве и всички други съответни служби и агенции, и с активното участие на учещите и семействата.
- о) Улесняване на достъпа до извънкласни и извънучилищни дейности (спорт, изкуство, доброволчество или младежка работа и др.) и подобряване на документирането и валидирането на учебни резултати.
- п) Засилване на ориентирането в образователен план, кариерното ориентиране и консултиране, както и на професионалната подготовка, за да се подпомогне придобиването на умения и компетентности за управление на професионално развитие. Това следва да включва учебни и извънкласни дейности, като учене в процеса на работа, посещения на

работни места, обмяна на опит чрез наблюдение на работата на колеги, кариерни игри или пробни курсове.

- (4) **Директорите на училища, учителите, обучителите и другите служители** играят ключова роля в стратегията. Във връзка с тази трудна отговорност те трябва да получат подкрепа и да имат подготовка за разбиране и преодоляване на неравенството и слабите резултати в образованието и на преустановяването на участието в учебния процес. Заедно с предоставянето на необходимите знания, умения и компетентности, това изисква и подходящи условия на труд по отношение на времето, пространството и средствата. Бяха установени следните добри практики:

Мерки за предотвратяване:

- а) Включване на приобщаването, равнопоставеността и многообразието, разбирането на причините за слабия успех и за преустановяването на участието в учебния процес, както и разглеждането на въпросите на благополучието, психичното здраве и тормоза във всички задължителни програми за първоначална подготовка на учителите.
- б) Гарантиране, че благодарение на висококачествена първоначална подготовка и продължаващо професионално развитие, основани на научни изследвания, директорите на училища, учителите, обучителите и другият педагогически персонал са подготвени:
 - да разпознават рисковите и защитните фактори, които могат да окажат влияние върху учебните резултати, преустановяването на участието в учебния процес или преждевременното напускане на системата на образованието и обучението, както и върху социалните, емоционалните и поведенческите трудности;
 - да разбират въпросите на благополучието и уврежданията и проблемите, свързани с психичното здраве, включително посттравматичния стрес, и да подкрепят развитието на социални и емоционални компетентности на учещите;
 - да развиват компетентности за преподаване в многоезична и мултикултурна среда;
 - да разпознават и да поставят под въпрос стереотипите, свързани с пола, в преподаването и ученето (включително ниските очаквания по отношение на резултатите на момчетата) и да разработват чувствителни към аспектите на пола преподавателски практики, които са по-благоприятни за мотивиране и ангажиране на момчетата и момичетата;
 - да разпознават и да се справят с различни видове обучителни трудности;
 - да използват съвместни практики и да работят в мултидисциплинарни екипи в училище, както и с външни партньори;
 - да използват разнообразни подходи, инструменти и среди за учене, според случая, и активно да прилагат смесено обучение, като

съчетават дейности на открито и на закрито, индивидуално и групово преподаване и учене, цифрови и нецифрови ресурси и др;

- да използват методи и инструменти за формираща оценка в преподаването и ученето;
 - да насърчават положителен учебен климат, като използват стратегии за управление на класа, за предотвратяване на тормоза и за разрешаване на конфликти, и да изграждат отношения на доверие с учещите, родителите, семействата и лицата, полагащи грижи, особено с тези в неравностойно положение.
- в) Осигуряване на стимули за учителите, обучителите, директорите на училищата и другия педагогически персонал да работят в училища, в които дялът на учениците в неравностойно социално-икономическо положение е голям. Насърчаване на студентите, подготвящи се за професията учител, да извършват работа с цел обучение в такива училища.
- г) Гарантиране, че целият персонал, ангажиран с професионална подготовка и с образователно или професионалното ориентиране, е обучен и квалифициран и има достъп до първоначално и продължаващо обучение.
- д) Подпомагане благополучието на учителите, обучителите, директорите на училища и на останалия училищен персонал, включително чрез осигуряване на подходящи условия на труд, висококачествена първоначална подготовка и непрекъснато професионално развитие, достъп до подкрепа и до специалисти и услуги в областта на психичното здраве, сътрудничество и партньорска подкрепа.

Мерки за интервенция:

- е) Улесняване на обмена на кадри, на партньорското обучение и на партньорската подкрепа между учители, обучители и останалия образователен персонал и специалисти чрез работа в мрежа, семинари и учебни общности с множество специалисти, както и достъп до експертни центрове и до подходящи ресурси, които могат да помогнат за адаптиране на преподаването и ученето към специфичните нужди на всички учещи. Осигуряване на достъп до специализирани ресурсни центрове или консултантски екипи, които могат да предоставят необходимите инструменти и педагогически методи за подкрепа на бежанците и новопристигналите мигранти ученици и за работа в различни населени места и училища.
- ж) Проучване как алтернативните пътища към учителската професия могат да благоприятстват по-голямо многообразие сред преподавателите и да отворят учителската професия за хора с различен произход, включително кандидати, които сами са били в неравностойно социално-икономическо положение.
- (5) За насърчаване на успеха в образованието на всички учещи особено ефективни са се показали „**общоучилищните подходи**“, в които активно и в режим на сътрудничество участват всички членове на училищната общност (директорите на училищата, учителите, обучителите и другия педагогически персонал, учещите, родителите и семействата), както и широк кръг заинтересовани страни (социални и

здравни служби, младежки служби, социални работници, психолози, специализирани в областта на емоционалното здраве консултанти/терапевти, медицински сестри, логопеди, специалисти по професионално ориентиране, местни органи, НПО, предприятия, профсъюзни организации, доброволци и др.) и обществеността като цяло. Успешните политики могат да включват:

Мерки за предотвратяване:

- а) Позволяване на достатъчна степен на независимост за вземане на решения на директори и училищни съвети, съчетана със силна отчетност.
- б) Гарантиране, че успехът в училище за всички и благополучието (включително предотвратяване на тормоза, борба с дискриминацията, чувствителност към пола и здравни въпроси) са предвидени в процесите на планиране и управление на училищата (планове за развитие на училищата, мисия, годишни или многогодишни педагогически планове и т.н.), и мотивиране на училищата да разработват, наблюдават и оценяват конкретни планове за приобщаване.
- в) Гарантиране, че вътрешните и външните механизми за осигуряване на качеството са насочени към успеха на всички учещи и благополучието в училище и включват цели и показатели и по въпроси като учебен климат, тормоз и благополучие. Гарантиране, че при външно оценяване/външна проверка се предоставят съвети и подкрепа на проверените училища, подпомага се самооценката на училищата и се насърчава културата на самоанализ и подобряване на стратегиите и практиките за приобщаване и благополучие.
- г) Осигуряване на възможности за професионално развитие и насоки в подкрепа на директорите на училищата при управление на организационните промени и насърчаване на приобщаващи практики.
- д) Насърчаване на демократична училищна среда с широко участие, при която учещите се включват в процеса на вземане на решения в училище и в класната стая и се използват методи за участие, адаптирани към децата и младежите, включително тези от маргинализирани среди.
- е) Насърчаване на училищна култура, в която се цени многообразието, поощрява се благополучието на учещите, насърчава се чувството им за принадлежност и се създава безопасна среда за диалог по спорни въпроси.

Комбиниран мерки за предотвратяване и интервенция:

- ж) Поощряване на съвместни и мултидисциплинарни практики в училището и партньорства с местни служби, социални и здравни специалисти, предприятия и общността като цяло.
- з) Насърчаване на училищата като общностни центрове за учене през целия живот, където образованието и социалният живот са тясно свързани с квартала и където общността поема съвместна отговорност за училището като образователно пространство.
- и) Насърчаване на работата в мрежа между училищата, както и на мултипрофесионалните учебни общности на местно, регионално, национално и международно равнище, за да се насърчи взаимното обучение. Поощряване на училищата да използват ресурсите, налични в

Европейския инструментариум за училищата, в сборника с вдъхновяващи практики във връзка с приобщаващо и гражданско образование и в инструментариума за ПОО за справяне с преждевременното напускане на училище на Европейския център за развитие на професионалното обучение.

- й) Популяризиране на „езиковата осъзнатост“ във и във връзка с училището, като се насърчават размишляването върху нормите, ценностите и отношението към езика и културното многообразие, включително чрез откриване на всички езици, които се говорят в училищната общност, включване на родителите и семействата, на лицата, полагащи грижи, и на по-широката общност в езиковото обучение, създаване на библиотеки с ресурси на различни езици или улесняване на езиковите дейности след училище.
- к) Подкрепа за училищата за въвеждане на ефективни практики на всеки етап от „процеса на езиково обучение“ на новопристигналите мигранти (включително бежанците), включително приемане и оценяване (например чрез всеобхватна и многостранна оценка на грамотността, езиковите и други ключови компетентности), разпределение и прием (например чрез осигуряване на ограничени по време начални подготвителни класове, когато е необходимо, и въвеждане на социална и учебна подкрепа за улесняване на плавния преход към общообразователната система), както и наблюдение (за предотвратяване на географската сегрегация на учещите мигранти чрез критерии за влизане и прием в училище).
- л) Насърчаване на ефективна комуникация и сътрудничество с родителите, законните настойници и семействата относно образователния напредък и благополучието на техните деца, включително с помощта на културни медиатори от местната общност. Включване на родителите, семействата и законните настойници в учебни и извънкласни дейности (като например доброволческа работа в класната стая, клубове по четене и за домашна работа, училищна библиотека и програми за извънкласни занимания, както и клубове за работа, панаири на труда, запознаване с работното място, посещения на кариерни центрове и др.)
- м) Насърчаване на активното участие на родителите и семействата в процеса на вземане на решения в училище, включително по отношение на учебната програма, планирането и оценяването, програмите за благополучие и психично здраве, обучението за социални и емоционални умения, професионалното ориентиране, насърчаване и подкрепа на участието на родители от маргинализирани социално-икономически среди.
- н) Подкрепа за участието на родителите в ранното усвояване на уменията за четене и математика на техните деца, например чрез осигуряване на схеми за домашни книги, семейни инициативи за ограмотяване и др. Увеличаване на възможностите за семейно обучение и образование на родителите, особено за тези с ниско образование и в риск от бедност, в партньорство с местни служби и неправителствени организации.
- о) Осигуряване на допълнителна подкрепа за училищата в райони в неравностойно социално-икономическо положение, в които има голям брой ученици от маргинализирани среди. Това би могло да включва

намаляване на съотношението ученици — учители в такива училища, когато това е необходимо, както и целево осигуряване на материали, оборудване и инфраструктура.

(6) За насърчаване на успеха в образованието на всички учещи е важно да се предприемат мерки на системно равнище, които могат да повлияят на равнопоставеността и приобщаването в системата на образованието и обучението по различен начин. При разработването на интегрирана и всеобхватна стратегия могат да се вземат предвид следните структурни мерки:

- а) Осигуряване на всеобщ, справедлив достъп до икономически достъпно, висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст с достатъчно персонал, които могат да подобрят благополучието на децата и тяхното когнитивно и по-широко социално и емоционално развитие, като им предоставят необходимата основа за успешна реализация в образованието и в живота.
- б) Укрепване на висококачествено, привлекателно и гъвкаво професионално образование и обучение, което съчетава придобиването на професионални умения с ключови компетентности.
- в) Насърчаване на активни политики за активно премахване на сегрегацията, по-специално чрез приемане на правила за прием, които дават възможност за разнообразен състав на училищата, и политики, насочени към качеството на обучението, както и повишаване на осведомеността относно ползите от многообразието в класната стая за подобряване на образователните резултати за всички учещи.
- г) Подкрепа за приобщаването на учещите с увреждания в общообразователните училища, като обучени педагози и друг педагогически персонал/консултанти или здравни специалисти предоставят ефективна подкрепа. Това следва да бъде съпроводено с премахване на физическите пречки в училищната среда, осигуряване на учебни материали в подходящ формат, предлагане на разнообразни подходи за преподаване и обучение.
- д) Избягване на повтарянето на учебната година в максимална степен и замяна с инструменти, които наблюдават и сигнализират на ранен етап за потребностите и трудностите в обучението на децата и младежите, като се предлага целева и по-индивидуална подкрепа, според случая.
- е) Откриване на алтернативи на ранното насочване, за да се насърчи положителното взаимодействие между учещите с различни нива на способности в разнообразни групи и да се намали въздействието на социално-икономическия произход върху резултатите на учещите чрез образователна сегрегация.
- ж) Увеличаване на гъвкавостта и пропускливостта на образователните програми, например чрез модулиране на курсовете, предлагане на професионално ориентирани курсове или насърчаване на гъвкавост от гледна точка на продължителността и приемните изисквания. Улесняване на прехода между различните равнища и видове образование, както и между училището и бъдещата заетост, включително чрез механизми за признаване и валидиране, професионално ориентиране, предоставяно от

квалифицирани специалисти, и активно сътрудничество със заинтересовани страни, включително предприятия.

- з) Предлагане на начини за връщане към общото образование и обучение и осигуряване на безплатен достъп до качествени програми, предоставящи втори шанс на всички, които са напуснали преждевременно системата на образованието и обучението, което също може да бъде предложено като част от Гаранцията за младежта.